

4/A Témakör: Jogi alapismeretek

Téma: Az igazságszolgáltatás folyamata, részvevői, a büntetés ésszerűsége

Fogalmak:

a jogegyenlőség elve, jogsérelem,
jogorvoslat, büntetés, büntetőeljárás, a jogok korlátai (mások jogai, bűncselekmény)
a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményei, a jogorvoslati lehetősége

okt. 6-21:58

A magyar jogforrások rendszere

A jog állami kényszereszközökkel kikényszeríthető általános magatartási szabály.

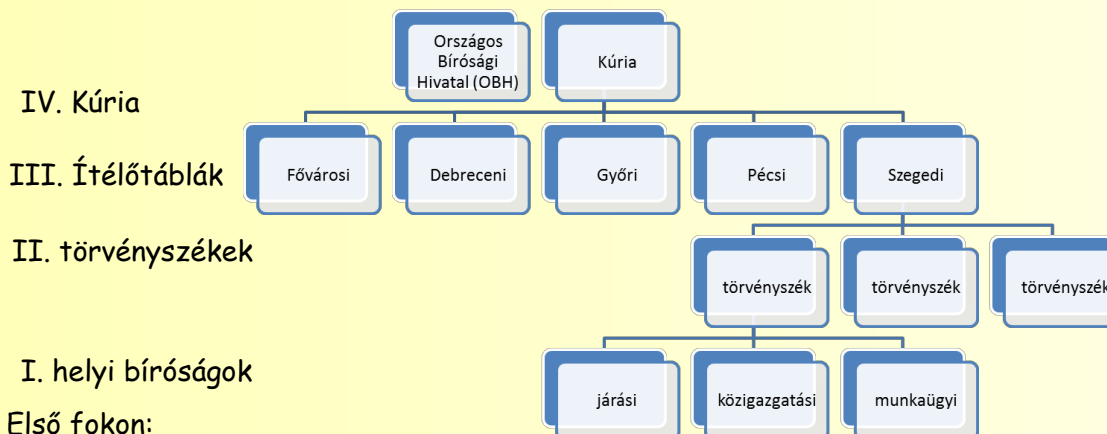
Jogrendszer: egy adott állam tételes jogszabályainak összessége

Jogforrások:

- .. Alkotmány
- .. Törvények (Országgyűlés alkotja)
- .. Kormányrendeletek
- .. Miniszterelnöki, miniszteri rendeletek, MNB elnökének rendelete
- .. Önkormányzati rendeletek (csak az ÖK területén hatályos)

okt. 1-16:02

A polgári ügyekben eljáró bíróságok

IV. Kúria

III. Ítéltáblák

II. törvényszékek

I. helyi bíróságok

Első fokon:

- helyi bíróságok
- törvényszékek (régén megyei bíróság (Fővárosi Bíróság) pl.: olyan vagyoni perekben, amelyeknél a pertárgy értéke meghaladja az ötmillió Ft-ot.

Másodfokon:

- helyi bíróságokhoz tartozó ügyekben: törvényszékek
- megyei bírósághoz tartozó ügyekben az ítéltábla
- az ítéltáblához tartozó ügyekben a Kúria.

okt. 6-21:59

Melyek az igazságszolgáltatás alapelvei?

1. A bírói függetlenség elve: nagyon szigorú alkalmassági feltételnek kell megfelelnie annak, aki bíró szeretne lenni, és pályája során például nem vállalhat semmilyen politikai tisztséget.(...) a bírók e tisztségüktől csak törvényben meghatározott okból és eljárás keretében mozdíthatók el, megbízatásuk az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig szól. A bírókat mentelmi jog illeti meg.
2. Az igazságszolgáltatás bírói monopóliumának elve: A bírósági útra tartozó ügyeket törvény állapítja meg.
3. Az igazságszolgáltatás egységének elve azt jelenti (...) a jogszabályok mindenkire egyformán vonatkoznak.
4. A társasbíráskodás, az ülnökök részvételének elve: (...) a bírók nem egyedül, hanem tanácsban, ítéleznek.
5. A bírósági tárgyalás nyilvánosságának elve:(...)a tárgyalásokat bárki megtekintheti.
6. Az anyanyelv használatának elve
7. Az ártatlanság vélelmének elve: senki sem tekinthető bűnösnek addig, amíg a bíróság, jogerős határozatban meg nem állapította azt.
8. A védelem joga (...) A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. Szabadon választhat ügyvédet, de ha nem él ezzel a lehetőséggel, akkor kötelező jelleggel hivatalból rendelnek ki számára egy védőt.
9. A jogorvoslati jogosultság elve: bárkinek lehetősége van jogorvoslattal élni (vagyis, kérni, hogy az adott ügyet vizsgálják meg még egyszer)
10. A tisztességes eljárás elve: mindenkinek joga van ahhoz, hogy bírói útra tartozó ügyét független és pártatlan bíróság, ésszerű határidő keretében, tisztességes eljárás keretében bírálja el.

okt. 1-16:14

Vajon a bűn elkövetését miért bünteti a társadalom?
 Mi a büntetés célja?
 Mit jelent a büntetés arányossága?
 Milyen alternatív formái vannak a büntetésnek?

 A büntetés kiszabásának elméleti alapja		
Igazságosság-elmélet	Közgazdasági elmélet	Harmadik elmélet
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a szabály megsértése megtorlást igényel 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a büntetés elrettent a bűncselekmény elkövetésétől ▪ a büntetés a jogsértő viselkedés költsége 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a börtön átnevel

okt. 6-22:01

- szakrális büntetés
- talio elv
- Platon - igazságos megtorlás
- középkor - elrettentés
- felvilágosodás- jogbiztonság

okt. 6-22:02

A hatályos törvény szankciórendszere

A büntetési nemek

Főbüntetések

Szabadságvesztés, közérdekű munka, pénzbüntetés (Btk.40-52.§§)

Mellékbüntetések

Közügyektől, foglalkozástól és járművezetéstől eltiltás, kitiltás, kiutasítás, pénzmellékbüntetés

okt. 6-22:03

Az új BTK (2012. jún.)

IV. FEJEZET

A BÜNTETHETŐSÉGET KIZÁRÓ VAGY KORLÁTOZÓ OKOK

15. § Az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizárja vagy korlátozza:

- a) a gyermekkor,
- b) a kóros elmeállapot,
- c) a kényszer és a fenyegetés,
- d) a tévedés,
- e) a jogos védelem,
- f) a végszükség,
- g) a jogszabály engedélye,
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok.

A gyermekkor

16. § Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)–(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. §

(8) bekezdés], a rablás [365. § (1)–(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)–(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

okt. 1-16:27

A jogos védelem

21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

a) azt személy ellen

aa) éjjel,

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan követik el,

okt. 1-16:33

A három csapás elve

A halmazati büntetés

81. § (1) Bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni.

(2) A halmazati büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított büntetési nemek, illetve büntetési tételek közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni.

(3) Ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

(4) Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három különböző időpontokban elkövetett befejezett személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik.

Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények bármelyike életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó

szabadságvesztést kell kiszabni. Ha azonban e törvény Általános Része lehetővé teszi, a büntetés korlátlanul enyhíthető.

okt. 1-16:44

2012.02.14. 19:01

"Három csapás" Megvan az első életfogytiglan

Életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélte a Zalaegerszegi Törvényszék azt a férfit, aki több takarékszövetkezetet is kirabolt, mások személyi szabadságát fegyveres kényszerítéssel megsértette. Ez az első alkalom, amikor a bíróság az úgynevezett háromcsapás törvényt alkalmazta, mely kimondja, hogy három súlyos bűncselekmény elkövetése után a bíróság életfogytig tartó büntetést köteles kiszabni.

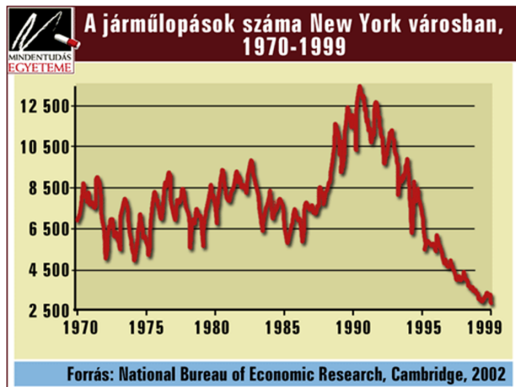
okt. 1-16:46

A parlament a Btk.-módosítás részeként változtatott a holokauszttagadásról szóló passzuson is, és kimondta, hogy aki nagy nyilvánosság előtt a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és más, emberiség elleni cselekmények tényét tagadja, kétségbe vonja, vagy jelentéktelen színben tünteti fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

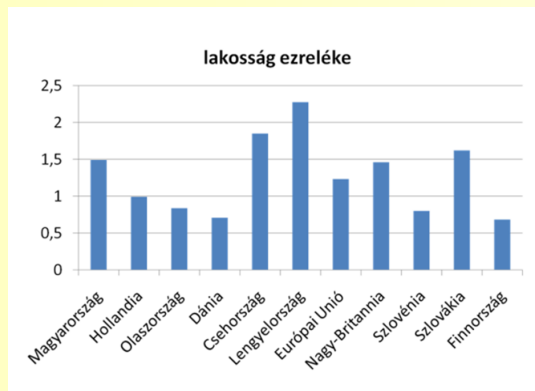
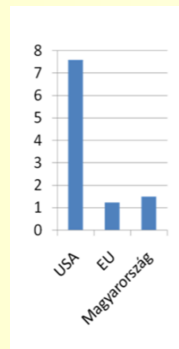
(Korábban azt mondta ki a jogszabály, hogy aki nagy nyilvánosság előtt a holokauszt áldozatának méltóságát azáltal sérti, hogy a holokauszt tényét tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.)

Tovább: <http://www.jogiforum.hu/hirek/23205#ixzz12GRMPI21>

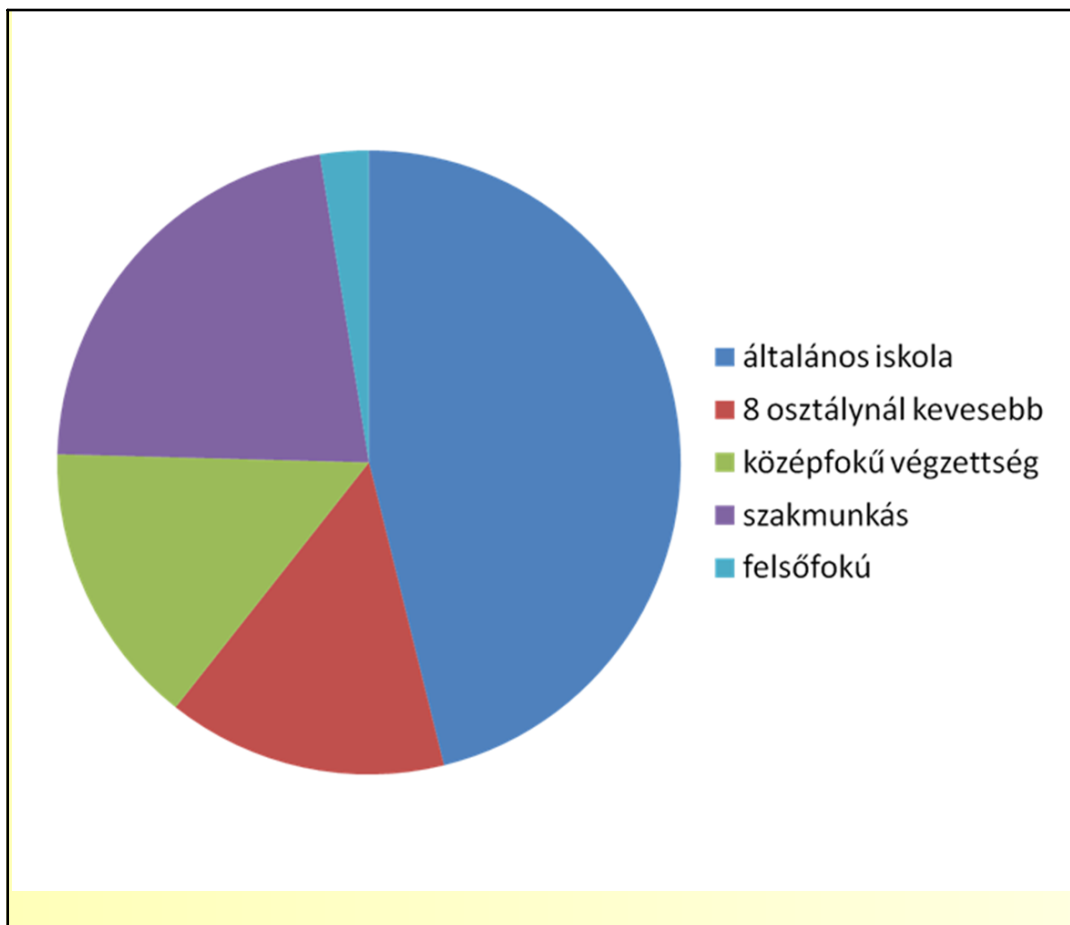
okt. 6-22:08

A fogvatartottak létszáma 2007.

okt. 6-22:08

okt. 6-22:10

II. Példa

Vita az eutanáziáról

SZABAD-E EGY ANYÁNAK MEGÖLNIE GYERMEKÉT?

Egy különös haláleset évekkel ezelőtt mélyen felkavarta a magyar közvéleményt: egy gyermekét egyedül nevelő anya vízbe fojtotta tízéves kislányát, mivel az gyógyíthatatlan betegségben szenvedett. Egy képes hetilap tanúsága szerint így vallott a tragédiáról:

Kislányom egészségesen született, és ki léncéves koráig - a szokásos gyermekbeteg ségeken kívül - teljesen egészséges volt. Ép pen a harmadik osztályt kezdte az iskolában, amikor egy ismeretlen betegség támadta meg. Magas láza volt és állandóan hányt. El vittem orvoshoz - akkor már csak ketten voltunk, mert előző évben váltam el a fér jemtől, aki más városba költözött, és nem nagyon törődött a gyerekekkel -, s az küldözgetett mindenhová bennünket.

Kivizsgálás ról kivizsgálásra jártunk, de nem tudták megmondani, hogy mi baja. Végül kiderült, hogy a kislánynak nagyon speciális betegség e van, amely a legritkábbak közé tartozik a földön: a saját immunrendszere támadta meg. Ez a betegség az orvostudomány mai állása szerint teljességgel gyógyíthatatlan. Még a fájdalmakat sem tudják igazán csillapítani. Mert akkor már egyre nagyobb fájdalmak voltak, lesóványodott, kihullott a haja, s már többet volt kórházban, mint otthon. Két évig csináltuk ezt a szenvedést, kórházzról kórház ra jártunk,

természetgyógyásztól csodadokto rig mindent kipróbáltunk. Minden hiába! Egy re csak fogyott, egyre gyengébb és kiszolgáltatottabb lett. Én meg már az örület határán jártam. Kiléptem a munkahelyemről, fokoza tosan feléltünk mindent. Már csak ő tartotta bennem a lelket, mert nagyon bizakodott, hogy meg fog gyógyulni. Sokat segítettek barátaink is, az osztálytársai is rendszeresen látogatták a kórházban is meg otthon is.

okt. 6-22:10

Aztán valami „eltörött” benne. Fájdalmait egyre nehezebben lehetett csillapítani, sokszor órákig vergődött az ágyban hangosan jajgatva. Én meg ott álltam tehetetlenül Senkinek nem kívánom azt az érzést. Egyik tiszta pillanatában azt mondta - bele is írta a naplójába -, hogy nem bírja tovább, "menjünk föl a tetőre és ugorjunk le" - mondta Aztán meg olvasta valahol, hogy valaki hajszárítót dobott a kád vízbe, amelyben fürdött, és úgy halt meg.

Könyörgött, hogy tegyem meg vele én is. Akkor még nem tudtam, nem akartam megtenni, de amikor a következő vizsgálat után közölte a doktor úr, hogy ő itt már nem tud mit tenni, s láttam, hogy egyre nagyobb fájdalmak vannak. Éppen fürdött, amikor rátört egy irtózatossá fájdalomroham, amitől elájult. Én meg már nem emeltem ki a fejét. Miután meghalt, kiemeltem a kádból, virágokat tettem köré, majd elmentem a remdörségre.

Úgy gondolom, jogom, sőt kötelességem volt megtenni. Én szültem, én akartam, hogy legyen.

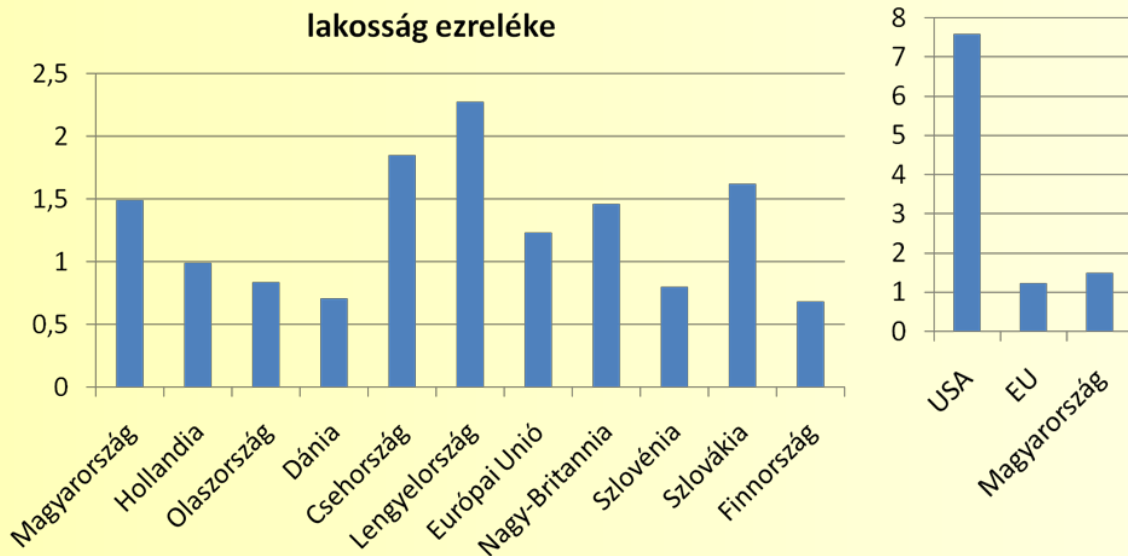
Életre, öröme. Nagyon szerettem. Nem bírtam elnézni, hogy egyre jobban szenved. És már ő sem akart így élni. Az anyja vagyok, meg kellett tennem. (Lányi András- Jakab György: Erkölcsi esettanulmányok)
Mi az eutanázia?

Magyarországon milyen jogi szabályozás van érvényben?

Milyen emberi jogokat mérlegelnek az eutanázia kapcsán?

okt. 6-22:11

A fogvatartottak létszáma
2007.

okt. 15-20:33

A fogvatartás Magyarországon elítéltenként körülbelül kétmillió forintjába kerül a költségvetésnek. Fejenként és évente. Ebből a pénzből három munkanélkülit lehetne minimálbéren foglalkoztatni. Az Egyesült Államokban egy elítéltre többet kell költeni, mintha a legdrágább és legjobb amerikai egyetemre járatnák teljes tandíjjal. Ezek a költségek bizonyos aggályokat keltenek a börtönbüntetés ésszerűségével kapcsolatban. S ezek a kétségek csak fokozódnak, ha meggondoljuk, hogy a börtönből kikerülők jelentős része megmarad a bűnözői pályán. A betöréses bűncselekmények elkövetőinek kétharmada bűnismétlő, harminc százaléka visszaeső.

okt. 1-17:07

2.11.2. Elítéltek és fogva tartottak (2000–2009)

A százezer lakosra jutó jogerősen elítéltek száma: azon személyek százezer lakosra jutó számát fejezi ki, akiket a bíróság jogerős határozatával szabadságvesztésre, javító-nevelő munkára, pénzbüntetésre ítélt; akikkel szemben önállóan alkalmazott mellékbüntetést, intézkedést alkalmazott, illetve akikkel a büntetés megállapították, de a büntetés kiszabását megelőzte. A számítás a 14 éves és idősebb népesség évközepe adatának felhasználásával készült.

A százezer lakosra jutó fogvatartottak száma: adott év december 31-én a büntetés-végrehajtási intézetekben előzetesen letartóztatott, elítélt, kényszergyógykezelt, elzárásra börtölt, illetve őrizetes kategóriába tartozó fogva tartott személyek megfelelő korú (14 éves és idősebb) népességre vetített, százezer lakosra jutó számát mutatja. A számítás az adott év január 1-i népességadat felhasználásával készült.

Vélemény

Mutató/dimenzió	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2.11.2.1. A százezer lakosra jutó jogerősen elítéltek száma	1 127	1 103	1 155	1 091	1 146	1 140	1 126	1 011	976	1 005
<i>Régiók szerint</i>										
Közép-Magyarország	852	865	995	937	998	1 018	1 063	928	916	961
Közép-Dunántúl	1 124	1 080	1 060	1 034	1 095	1 084	1 009	929	878	844
Nyugat-Dunántúl	1 032	1 037	1 102	1 044	1 077	1 051	976	891	841	823
Dél-Dunántúl	1 179	1 147	1 129	1 035	1 131	1 130	1 056	911	907	914
Dunántúl	1 112	1 087	1 095	1 037	1 100	1 088	1 013	911	875	859
Észak-Magyarország	1 500	1 397	1 362	1 305	1 371	1 380	1 371	1 265	1 152	1 251
Észak-Alföld	1 398	1 316	1 443	1 356	1 392	1 405	1 375	1 231	1 192	1 237
Dél-Alföld	1 108	1 127	1 113	1 045	1 079	999	1 019	944	943	957
Alföld és Észak	1 334	1 279	1 310	1 238	1 283	1 264	1 256	1 146	1 097	1 148
2.11.2.2. A százezer lakosra jutó fogva tartottak száma	180	200	207	191	191	182	171	167	170	178

okt. 6-22:11